

Motion till riksdagen 2025/26:4055

av Emma Nohrén m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2025/26:158 Hela Sverige ska fungera – politik för starkare landsbygder

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med besked om ökad finansiering för att stärka civilsamhällets deltagande i regional utveckling och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett landsbygdsavtal och om att förbättra tillgången till offentlig och kommersiell service och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kultur- och föreningslivet på landsbygder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återbäring till lokalsamhällen och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

I propositionen föreslås att det i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar tydliggörs att en regions samrådsskyldighet i fråga om organisationer omfattar företrädare för berörda organisationer inom det civila samhället och enskilda utbildningsanordnare inom högskoleområdet. Vidare föreslås att det i lagen införs en bestämmelse som upplyser om den samrådsskyldighet som följer av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Regeringens nedskärningar på service, studieförbund och kooperativ utveckling drabbar civilsamhället

Miljöpartiet är positiva till propositionens enda konkreta förslag som innebär att regionerna i sin roll som regionalt utvecklingsansvariga har skyldighet att samråda med företrädare för det civila samhällets organisationer och enskilda utbildningsanordnare inom högskoleområdet. Däremot är vi mycket kritiska till att regeringen inte möter upp förslaget med ökad finansiering och konstaterar att regeringen snarare skurit ned på medel till civilsamhället. Regeringen lyfter civilsamhällets roll, utan att ge organisationerna förutsättningarna att bära ansvaret. Regeringen har inte tagit till sig av organisationen Hela Sverige ska leva som kritiserat gällande bristen på ökad finansiering kopplat till förslaget. Tvärtom har regeringen gjort omfattande nedskärningar på studieförbunden som är en viktig del av civilsamhället. Regeringen har även i december 2025 beslutat att upphäva förordningen (2001:1194) om statsbidrag till kooperativ utveckling, vilket hotar Coompanion vars verksamhet stärker civilsamhället genom att främja kooperativt entreprenörskap, social innovation och samverkan för hållbar lokal utveckling.

Regeringen skriver själva i propositionen att den lokala statliga servicen måste säkras: "lokala servicekontor är en viktig verksamhet för att erbjuda personlig service från statliga myndigheter". Samtidigt har regeringen skurit i budgeten för Statens servicecenter – vilket resulterat i omfattande stängningar av lokala servicekontor, som var en av de stora satsningarna i landsbygdspolitiken från 2018.

Det krävs ett helhetsgrepp för att främja hållbar samhällsutveckling i Sveriges lands- och glesbygder

Sveriges lands- och glesbygder har en enorm potential. Här finns starka och drivna lokalsamhällen, innovativa företag och entreprenörer samt förutsättningar för hållbart brukande av skog och mark, livsmedelsförsörjning, mer förnybar energi och stärkt krisberedskap. Men under lång tid har det offentliga dragit sig tillbaka från Sveriges landsbygder, vilket lett till bristande tillgång till välfärd, service och infrastruktur. Det krävs ett helhetsgrepp för att vända trenden och säkra en hållbar och rättvis samhällsutveckling i hela landet.

Landsbygdspolitik får inte reduceras till att handla om ett fåtal enskilda frågor. För att förbättra förutsättningarna att bo och verka på landsbygden krävs att all relevant politik utformas för att fungera på landsbygder såväl som i städer. Miljöpartiet har i motion 2024/25:3057 För en hållbar samhällsutveckling i lands- och glesbygd lagt fram en rad förslag för en hållbar samhällsutveckling i lands- och glesbygd och vill i den här följd motionen särskilt påminna om förslagen om förbättrade förutsättningar för investeringar, bostäder, samhällsservice, civilsamhälle och kultur. Utöver dessa förslag vill Miljöpartiet i sammanhanget även framföra nedan konkreta förslag på reformer.

Inför ett landsbygdsavtal och förbättra tillgången till service

Miljöpartiet föreslår att införa ett landsbygdsavtal som likt de tidigare stadsmiljöavtalen ska ge regioner och kommuner möjligheten till statlig medfinansiering för åtgärder som genomförs i nära samarbete med näringsliv och civilsamhälle. Syftet med åtgärderna ska vara att förbättra tillgången till offentlig och kommersiell service samt minska behovet av långa transporter. Det kan exempelvis handla om satsningar på lanthandlar

med ombud, förbättrade vägar, grannskapskontor eller anropsstyrd kollektivtrafik. Vi vill även förstärka resurserna till och utveckla de statliga servicekontoren.

Stärkt kultur- och föreningsliv

Miljöpartiet föreslår att stärka och utveckla kultur och föreningsliv på landsbygder genom satsningar på studieförbunden och lokala arrangörer samt genom att vidareutveckla och stärka kultursamverkansmodellen. Civilsamhället bär en stor del av kulturen i mindre orter och på landsbygden och ska ges långsiktigt stöd för att fortsätta vara fundament till kulturens utveckling.

Återbäring till lokalsamhällen

Mineralutvinning och energiproduktion skapar stora värden för hela landet, men de negativa effekterna i form av påverkan på friluftsliv och miljö, naturturism och rennäring märks lokalt. Under lång tid har svenska landsbygder stått för en stor del av Sveriges resursutvinning utan att få ta skälig del av de värden som genereras. Under vår tid i regering utreddes återbäring på vindkraften inom ramen för SOU 2023:18 Värdet av vinden. Vi är kritiska till att regeringen dröjt flera år med att ta förslagen vidare och att samtliga förslag ännu inte genomförts. Miljöpartiet vill ge kommuner och regioner permanent återbäring från vind- respektive vattenkraften.

Emma Nohrén (MP)

Katarina Luhr (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Linus Lakso (MP)

Amanda Palmstierna (MP)